

BARNEOMBUDET

Justis- og beredskapsdepartementet, lovavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Vår ref:
19/00009-2

Saksbehandler:
Elin Saga Kjørholt

Dato:
12. april 2019

Barneombudets hørings svar – forslag til endringer i straffeloven mv. (avvergingsplikt, tvangsekteskap, skyting mot politiet m.m.)

Barneombudet takker for muligheten til å kommentere lovforslagene.

Hovedfokus i Barneombudets hørings svar er:

- Støtte til forslagene om avvergingsplikt for tvangsekteskap, grov seksuell omgang med barn mellom 14 og 16 år, seksuell omgang med innsatte og en allmenn avvergeplikt for omskjæring
- støtte utvidelse av straffebudet mot tvangsekteskap til også å gjelde utenomrettslige ekteskap
- støtte forslaget om bedre vern av offentlig tjenestemenn.

Kapittel 2 - Utvidelse av og endringer i avvergingsplikten

Barneombudet stiller seg i all hovedsak positiv til de endringer som er foreslått. Vi ønsker å kommentere på enkelte særskilte forhold.

2.3.1 Terminologisk endring

Barneombudet mener endringen fra «straffbar handling» til «lovbrudd» har to sider. Slik departementet fremhever vil «lovbrudd» bedre dekke det forhold at det kun er den objektive handlingen avverger skal vurdere. Samtidig er «lovbrudd» en ganske vid betegnelse sammenliknet med «straffbar handling». Bestemmelsen om avvergeplikt er allerede komplisert og lite pedagogisk, særlig siden den omhandler en plikt for «enhver» som dersom plikten ikke blir oppfylt, og kan medføre et straffeansvar. Det kan hevdes at «straffbar handling» i større grad vil være en betegnelse «enhver» vil relatere til de forbud og handling som faktisk omfattes av avvergeplikten.

2.3.2.4 Tvangsekteskap

Barneombudet stiller seg bak forslaget om at forbudet mot tvangsekteskap i § 253 blir omfattet av avvergeplikten. Tvangsekteskap er et alvorlig inngrep i den enkeltes frihet og rett til selvbestemmelse. Det rammer ofte unge mennesker som i utgangspunktet er sårbare, og som utsettes for et utilbørlig press av sin nærmeste familie. Dette gjør dem ekstra sårbare.

2.3.2.5 Seksuallovbrudd mv. rettet mot barn mellom 14 og 16 år

Postadresse:
Postboks 8889
Youngstorget
0028 OSLO

Besøksadresse:
Karl Johans gt. 7
0154 OSLO

E-post:
post@barneombudet.no
Tlf: 22 99 39 50
Org.nr: 971 527 765

www.barneombudet.no

Departementet ber om høringsinstansenes syn på spørsmålet om § 303 om grov seksuell omgang med barn mellom 14-16 år bør omfattes av avvergeplikten. Barneombudet mener dette bør omfattes.

Slik departementet selv fremhever, vil brudd på § 303 innebære svært alvorlige krenkelser av sårbare unge mennesker. Det er en viktig forutsetning at det er et unntak for frivillig seksuell omgang mellom jevnbyrdige i alder og utvikling.

2.3.2.6 Seksuell omgang med innsatte mv. i institusjon

Departementet ber om høringsinstansenes syn på spørsmålet om § 296 om seksuell omgang med innsatte, med videre, i institusjon bør omfattes av avvergeplikten. Barneombudet mener dette bør omfattes.

Selv om bestemmelsen ikke har noe vilkår om misbruk av stilling eller liknende vil det ofte være et skjevt maktforhold når den ene parten er innsatt eller plassert i institusjon. Et eksempel vil være der ungdom er plassert i barneverninstitusjon, hvor det bør foreligge slik en avvergeplikt.

2.3.4 Avverging av kjønnslemlestelse

Kjønnslemlestelse er et grovt inngrep i barnets personlige integritet som det er viktig å bekjempe med ulike tiltak. Plikten til å avverge er ett slikt tiltak. Barneombudet stiller seg bak forslaget om å legge plikten til å avverge kjønnslemlestelse inn under den generelle avvergeplikten i § 196.

3 Utenomrettslige tvangsekteskap

Barneombudet mener det er gode grunner for at også utenomrettslige tvangsekteskap skal omfattes av § 253. Departementet gir en god redegjørelse for forslaget. Barneombudet ser hensynene bak å legge seg på samme utforming av straffebudet som i Sverige, og har på nåværende tidspunkt ingen kommentarer til utformingen av bestemmelsen.

Kapittel 4 Klargjøring av vilkåret «utilbørlig press» i straffebestemmelsen om tvangsekteskap

Barneombudet er glad for drøftelsen av om vilkåret «utilbørlig press» bør klargjøres. Departementet gir en god redegjørelse av hvordan vilkåret er gitt et mer spesifikt innhold, blant annet gjennom praksis fra Høyesterett. Dette burde i utgangspunktet være tilstrekkelig for tolkningen av vilkåret i straffebudet. Barneombudet ser imidlertid at det kan være pedagogiske hensyn som taler for å ytterligere spesifisering i selve lovbestemmelsen.

Et hensyn er at tvangsekteskap er noe som rammer unge. Mange unge er flinke til å søke seg frem til hva som er lov og ikke, men de har ikke forutsetninger for å forstå hva som ligger i begrepet «utilbørlig press». Samtidig benytter ungdom ofte mange informasjonskilder, og gjennom dette kan andre kommunikasjonsmuligheter være like viktige for forståelsen av forbudet som selve lovteksten.

Barneombudet mener spørsmålet om ordlyden bør spesifiseres ytterligere, må vurderes ut fra pedagogiske hensyn som vi ikke har tilstrekkelig kunnskap om. Vi ønsker derfor ikke å gi en anbefaling om hva som vil være den beste løsningen. Dersom løsningen blir å endre ordlyden i bestemmelsen, mener vi alternativ 2 best beskriver vilkårets faktiske innhold.

Kapittel 5 Bedre vern av politi og andre offentlige tjenestemenn samt brann og redningspersonell

Barneombudet er glad for forslaget om bedre vern av offentlige tjenestemenn.

Retten til ytringsfrihet er sterk, og det er gode grunner for at ansatte i offentlige myndigheter med sterke tvangsmidler skal tåle kritikk. Barneombudet mener likevel det er gode grunner for å trekke skranker for hva offentlig ansatte skal tåle. Departementets drøftelse gir en god gjennomgang av de ulike hensyn som bør ivaretas, og hvilke skranker som bør gjelde.

Barnevernet har en særskilt rolle. De utøver makt som er svært inngripende ved av og til å fjerne barn fra foreldrene. Samtidig er barnet en tredjepart, som har krav på beskyttelse. Det er et viktig perspektiv at barnevernet utøver myndighet for å beskytte barnet som en uskyldig tredjepart.

Barn som trenger beskyttelse er helt avhengig av tjenester som tår, og kan, stå i vanskelige situasjoner. Ansatte i barnevernet har de siste årene opplevd å bli utsatt for grove trusler og sjikane. Barneombudet registrerer tilsvarende utsagn og beskyldninger i det offentlige ordskiftet. Når ansatte utsettes for slike belastninger, kan dette på sikt skade barnets rett til beskyttelse og hjelp. Dette er i så fall svært alvorlig.

Barneombudet er enig i at det er viktig å verne offentlig ansattes forutsetninger for å kunne treffe riktige og nødvendige avgjørelser i utøvelsen av offentlig myndighet, uten å måtte frykte for at en selv eller den nærmeste familie vil utsettes for hets, trakassering, vold eller trusler. Vi mener tilstrekkelig vern av offentlige ansatte er en forutsetning for at ansatte skal kunne fungere i sin rolle som beskytter av barnets interesser.

Vennlig hilsen

Camilla Kayed
fagsjef

Elin Saga Kjørholt
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.